

En fælles og tryk fremtid

Handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge

Januar 2009

Regeringen

En fælles og tryk fremtid

Handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge

Januar 2009

Regeringen

Forord

Danmark er et godt og trygt samfund, som rummer mange udfoldelsesmuligheder for den enkelte borger. Et samfund med en sund økonomi, et dynamisk arbejdsmarked og et veludviklet socialt sikkerhedsnet. Et åbent samfund med frihed til forskellighed.

Demokrati, ånds-, ytrings- og trosfrihed, lige pligter og rettigheder for alle uanset køn og hudfarve og respekten for lovgivningen i almindelighed er nogle af de grundlæggende værdier og spilleregler, som sikrer, at vi kan trives sammen på en god måde.

Det er også en grundlæggende værdi, at alle skal opleve, at de kan gøre brug af deres ressourcer som mennesker og tage del i de mange muligheder, som det danske samfund rummer.

Danmarks anseelse i verden er høj. Vores samfund bliver af mange set som et forbillede, og vores internationale indsats for en verden med frihed, tryghed og muligheder for stadigt flere mennesker bliver i høj grad værdsat.

Men vi oplever desværre også, at negative kræfter som kriminalitet, ekstremisme og diskrimination er på spil. Disse kræfter skal fortsat bekæmpes aktivt, så de ikke undergraver fællesskabet, trygheden og den gensidige tillid i vort samfund eller i verden omkring os.

De negative kræfter kommer både indefra og udefra, for Danmark er på godt og ondt en del af verden.

Der er en generel terrortrussel mod Danmark og danske interesser i udlandet, og en del almindelige mennesker rundt om i verden har via myter og misinformation fået en negativ og fordrejet opfattelse af Danmark.

Vi skal både indenrigspolitisk og udenrigspolitisk samarbejde med de kræfter, der vil fremme de grundlæggende værdier om frihed, tryghed og muligheder for det enkelte menneske, og bekæmpe de kræfter, der ønsker vold, had og undertrykkelse.

Regeringen arbejder for disse værdier på mange forskellige områder – både hjemme og ude. Det gælder f.eks.:

- **Terrorbekæmpelse.** Regeringen har taget en lang række initiativer for at bekæmpe terrorisme. Det politi- og efterretningsmæssige beredskab er blevet styrket, og der er gennemført en række lovændringer, som skal tage højde for terrorismens globale karakter, styrke politiets efterforskningsmuligheder og sikre en effektiv indsats mod terrorisme.
- **Indsats mod bander og ungdomskriminalitet.** Bekæmpelsen af bander har høj prioritet for regeringen. Rigspolitiet iværksatte i 2005 en særlig strategi over for bandekriminalitet. Der er tale om en indsats på to ben. På den ene side hurtige og

konsekvente reaktioner over for de mest forhærdede bandekriminelle og på den anden side forebyggende og kriminalpræventive tiltag over for de utilpassede unge, der endnu ikke er låst fast i en kriminel løbebane. Herudover har regeringen nedsat en Ungdomskommission, der skal foretage en samlet gennemgang af indsatsen mod ungdomskriminalitet og på grundlag heraf komme med indstilling om, hvordan indsatsen kan styrkes.

- **Internationalt samarbejde om fred, udvikling og demokrati.** Regeringens arbejde internationalt for at fremme fred og stabilitet, økonomisk og social udvikling samt demokrati og menneskerettigheder omfatter hele paletten af udenrigs-, udviklings-, sikkerheds- og handelspolitiske instrumenter. Lige fra humanitær bistand og handelssamarbejde til økonomiske sanktioner og militær intervention. Midlerne afpasses situationen, men målet er det samme. Fattigdomsbekæmpelse i Afrika, det samlede engagement i Afghanistan, Det Arabiske Initiativ, det langstrakte politiske engagement for at sikre en retfærdig og bæredygtig løsning på den israelsk-palæstinensiske konflikt, bestræbelserne på at fremme global frihandel – alle indsatser har det grundlæggende formål at sikre, at den verden Danmark er del af udvikler sig fredeligt og med udfoldelsesmuligheder for den enkelte.
- **Indsats mod diskrimination og intolerance.** Det er en grundlæggende demokratisk værdi, at ingen mennesker skal lægges for had eller diskrimineres på grund af det, de er, eller det, de tror på. Det er noget regeringen arbejder for både i den internationale indsats for menneskerettighederne og i Danmark. Regeringen har gjort det til en skærpende omstændighed, hvis en forbrydelse begås med baggrund i ofrets etnicitet, tro, seksuelle orientering, lovlige ytringer eller lignende. Endvidere er der gennemført en lang række kultur møde-, undervisnings-, dialog- og kampagneindsatser, der skal styrke gensidig respekt uanset køn, hudfarve m.v., herunder ikke mindst kampagnen "Giv racismen det røde kort", som gennemføres både i Danmark og i andre lande. Regeringen har også i lovgivningen styrket den enkeltes beskyttelse mod diskrimination. Der er etableret en klagekomite, og området styrkes yderligere den 1. januar 2009 ved etableringen af et særligt Ligebehandlingsnævn. Endelig har regeringen igangsat arbejdet med en ny samlet handlingsplan om ligebehandling og respekt for den enkelte, hvorved diskriminationsbeskyttelsen vil blive yderligere styrket.
- **Uddannelse, job og muligheder for alle.** Danmarks flexicurity-model og aktive social- og arbejdsmarkedspolitik er en vigtig del af det, som Danmark er kendt for i udlandet, og som skaber sammenhængskraft, tryghed og fremgang. Regeringen ønsker at sikre en kvalificeret arbejdsstyrke og styrke indsatsen for at bryde den negative sociale arv og give alle lige muligheder. Indsatsen omfatter et solidt system for uddannelse og aktivering samt forebyggende initiativer for socialt svage, styrket faglighed i folkeskolen og fastholdelse af unge på ungdomsuddannelserne. Regeringen har derfor blandt andet igangsat kampagnen Brug for alle unge, der

omfatter uddannelsesbasarer, rollemodelbesøg på skoler, lektiehjælp, målrettede rekrutteringskampagner m.m. For at få endnu flere i arbejde har regeringen gennemført en lang række målrettede beskæftigelsesindsatser.

- **Integration og interkulturel dialog.** Regeringen har gennem en årrække styrket integrationsindsatsen for nye borgere – blandt andet gennem bedre dansk- og samfundsundervisning og styrket beskæftigelsesindsats med fokus på både pligter og rettigheder. Regeringen har også igangsat eller støttet en række initiativer for at fremme interkulturel dialog og øget gensidig integration i blandt andet idræts- og foreningslivet. Resultaterne er gode, selvom der endnu er udfordringer. Mens hver sjette dansker med indvandrerbaggrund i år 2000 følte sig dårligt integreret i det danske samfund, gælder det i dag kun hver tyvende.

Dette er blot nogle af de udfordringer og indsatser, som indgår i regeringens overordnede indsats for at bevare og videreudvikle Danmark som et samfund med frihed, tryghed og muligheder for den enkelte – og for at udbrede de samme værdier i vores omverden. Det er indsatser, der hver især har en selvstændig værdi, og som tjener hver deres formål.

Regeringen ønsker nu at sætte særlig fokus på en bestemt udfordring: de seneste års stigende tendenser til ekstremisme og radikalisering – både i Danmark og andre steder i verden.

Indsatsen for at forebygge ekstremisme og radikalisering indgår som endnu et element i arbejdet med at fremme værdierne om frihed, tryghed og muligheder for det enkelte menneske både hjemme og ude. For at imødegå og forebygge ekstremismen er det derfor nødvendigt at udvikle en indsats, der til dels er adskilt fra og til dels overlappende med nogle af de forskellige indsatsområder, som er nævnt ovenfor.

Det er med dette udgangspunkt, at regeringen nu præsenterer en samlet handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge.

Baggrunden for handlingsplanens tilblivelse er, at regeringen i januar 2008 nedsatte en embedsmandsgruppe, som i juni samme år præsenterede en rapport med et forslag til en række initiativer til forebyggelse af ekstremisme og radikalisering. Forslaget byggede på dele af forskningen, det strategiske samarbejde i EU, erfaringer fra andre lande og en vurdering af de konkrete danske udfordringer. For at fremme en bred dialog om det forebyggende arbejde igangsatte regeringen en hørings- og dialogproces om rapporten med inddragelse af kommuner, organisationer, forskningsinstitutioner m.v. Denne proces, som er nærmere beskrevet i bilag 1 og 2, har indgået i regeringens overvejelser ved udarbejdelsen af en endelig handlingsplan.

Med denne handlingsplan er der ikke udelukkende tale om en ny indsats, men også om en videreudvikling og samtænkning af eksisterende indsatser. Ud over de ovennævnte indsatser, hvoraf nogle kan bidrage til at modvirke ekstremisme, er der allerede i dag igangsat en del initiativer, som mere specifikt er målrettet mod forebyggelse af ekstremisme.

I regi af Politiets Efterretningstjeneste (PET) er der etableret et særligt Forebyggelsescenter i PET's Afdeling for Forebyggende Sikkerhed. Tilsvarende er der i Integrationsministeriet oprettet et særligt Kontor for Demokratisk Fællesskab og Forebyggelse af Radikalisering. De to forebyggende enheder skal – på hvert deres kompetenceområde og i samarbejde med andre myndigheder – arbejde med at forebygge ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge. Også i det internationale samarbejde arbejder Danmark allerede i dag med at forebygge og modvirke ekstremisme rundt omkring i verden.

Derudover yder forskellige kommuner, institutioner, organisationer, indvandrerforeninger m.v. en indsats for at forebygge og modvirke ekstremistiske holdninger blandt unge i de lokale miljøer.

Regeringen finder, at der nu er behov for at styrke og videreudvikle hele samfundets indsats, og målet er derfor at udvikle en forstærket og samlet strategi, som inddrager alle relevante aktører. Regeringen vil arbejde for politisk opbakning til prioritering af midler til gennemførelse af denne indsats.

1. Hvad er ekstremisme og radikalisering?

Alle har et personligt ansvar for at bidrage positivt til det samfund, de er en del af. Intet kan retfærdiggøre, at man udøver voldshandlinger eller spreder had mod bestemte grupper i samfundet. Ikke desto mindre er det et faktum, at der findes ekstremistiske grupper – også i Danmark.

Forskningen giver os ikke klare svar på, hvorfor nogle unge gennemgår en radikalisering. Der mangler fortsat systematiske studier, og regeringen har derfor også styrket forskningen på dette område. Noget tyder på, at der er en række fællestræk ved årsagerne til radikalisering. Et af dem er, at unge menneskers søgen efter identitet og fællesskaber spiller en væsentlig rolle. Vi ved også, at ekstremister findes i meget forskelligartede miljøer. Radikalisering er ikke kun et fænomen, der findes blandt socialt belastede grupper, selvom sociale og samfundsmæssige forhold, herunder oplevelse af uretfærdighed og diskrimination, kan føre til, at nogle få bliver sårbare overfor ekstremismens forklaringer og fællesskaber. De ekstremistiske grupper udnytter de unges søgen efter et ståsted ved at sprede misinformation og bombardere dem med propaganda, som søger at give de ekstreme holdninger legitimitet.

Nogle gange er såkaldte radikaliserere og andre negative påvirkere aktive for at få den enkelte unge til at tilslutte sig ekstremisternes idéer og grupper. I gruppen socialiseres den enkelte unge til at acceptere den radikale ideologi, fjendebilleder og opdeling i ”os og dem” og måske også til at acceptere brugen af voldelig og udemokratiske midler.

Internationale forhold som globale ideologiske strømninger og forskellige former for konflikter kan også være medvirkende årsager til radikalisering.

Der er ikke enighed blandt forskerne om, hvordan begreberne ekstremisme og radikalisering skal afgrænses. Regeringens forståelse af begreberne er følgende:

- Ekstremismen er præget af totalitære og antidemokratiske ideologier, intolerance over for andres synspunkter, fjendebilleder og opdeling i ”dem og os”. Ekstremistiske idéer kan komme til udtryk på forskellig vis og kan i deres yderste konsekvens medføre, at personer eller grupper anvender voldelige eller udemokratiske metoder for at opnå et bestemt politisk formål, søger at undergrave den demokratiske samfundsorden eller udøver trusler, vold eller nedværdigende chikane mod grupper af mennesker på grund af for eksempel deres hudfarve, seksualitet eller tro.
- Radikalisering er den proces, hvorved en person gradvis accepterer ekstremismens idéer og metoder og eventuelt tilslutter sig dens organiserede grupper. Personlige forhold, gruppedynamikker samt politiske, økonomiske og kulturelle forhold kan alle medvirke til radikaliseringsprocesser.

Det er de færreste unge, der accepterer ekstremismens metoder og synspunkter. På tværs af livsopfattelser og kulturbaggrunde tager langt de fleste afstand fra ekstremismen og bakker op om det åbne, rummelige og demokratiske samfund. Og langt de fleste, der er politisk aktive, er det på en fuldt legitim måde. I et demokratisk samfund skal der være plads til, at vi ikke altid er enige om alting.

Men ekstremismen er farlig. Når ekstremismen i dens forskellige former kommer til udtryk i ulovlige handlinger, skal den bekæmpes gennem en fast retspolitik og ressourcer til politiets arbejde. Der skal slås hårdt ned, når ekstremister truer den offentlige sikkerhed eller bestemte minoritetsgrupper som for eksempel jøder, muslimer eller homoseksuelle. Og Danmark skal fortsat være med til at bekæmpe ekstremismen ude i verden.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at ekstremistiske gruppers aktiviteter kan være fuldt lovlige; nogle bruger endda bevidst demokratiske metoder til at opnå indflydelse. Men udbredelse af had mod demokratiet, det danske samfund eller bestemte grupper kan og bør modsiges og aktivt modarbejdes. Vi kan og bør give unge mennesker positive alternativer til de fællesskaber, som de ekstreme grupper og ideologier tilbyder.

Der findes mange forskellige slags ekstremisme. I Danmark oplever vi en form for ekstremisme fra de venstreekstremistiske miljøer. Opfattelsen af globale forhold og lokale emner som lukningen af Ungdomshuset i marts 2007 har dannet baggrund for en radikaliseringsproces. De venstreekstreme grupper har blandt andet været involveret i voldelige optøjer, sabotage og hærværk. Tilsvarende er der et højt aktivitetsniveau blandt de højreekstremistiske miljøer. Disse grupper har været involveret i voldshandlinger og spredning og fremme af racistiske budskaber og chikane vendt mod personer med minoritetsbaggrund.

Den militante eller yderligtgående islamisme udgør i dag en ny form for global trussel, båret af en totalitær ideologi. Truslen er fælles for både Vesten, den muslimske verden og andre dele af verden, hvor der har været en lang række terror- og voldshandlinger. Den voldelige islamisme er i de fleste muslimers øjne uacceptabel og udgør en fælles bekymring for både muslimer og ikke-muslimer.

Yderligtgående islamister er også modstandere af den demokratiske retsorden i de vestlige lande og forsøger at påvirke muslimer i disse lande til at modarbejde demokratiet og undgå at involvere sig i samfundet.

En stor del af de militante og yderligtgående islamisters aktiviteter er led i en propaganda, der forsøger at give det billede, at den vestlige verden, herunder også Danmark, er fjendtlig mod – eller ligefrem fører krig mod – islam og muslimer. Intet kunne være mere forkert. Den danske regering deler ikke verden op i religioner eller trossamfund, men arbejder for, at det enkelte menneske – det være sig i Danmark eller internationalt – skal kunne udfolde sig ligeværdigt i sikkerhed og frihed uanset etnisk

baggrund eller tro. Det betyder bl.a., at der er trosfrihed i Danmark for alle, og at der er respekt for alle trosretninger. Det betyder også, at der ikke i den internationale indsats skelnes mellem, om det enkelte menneske, hvis interesser vi forsøger at beskytte eller fremme, er af den ene eller den anden religion. I kampen mod ekstremisme og terrorisme gør Danmark fælles sag med langt de fleste lande og befolkninger i verden – uanset religiøst tilhørsforhold.

2. Det vil regeringen

Denne handlingsplan har to hovedformål:

- Med en direkte forebyggende indsats skal det sikres, at vi som samfund er rustet til at identificere og håndtere konkrete problemer med ekstremisme i tide. Ekstremistisk propaganda skal imødegås med saglig information og alternative tilbud til de unge. En tidlig, flerstrengt og koordineret forebyggende indsats skal modvirke de processer og påvirkninger, som fører til, at nogle unge vender sig mod samfundet eller rekrutteres ind i yderligtgående og ekstremistiske grupperinger. Endvidere skal Danmark fortsat medvirke til at forebygge ekstremisme i verden omkring os.
- Samtidig ønsker regeringen med dette og mange andre initiativer at bevare og videreudvikle Danmark som et demokratisk samfund med frihed, ansvar, ligeværd og muligheder for den enkelte. Først og fremmest fordi det har en helt selvstændig værdi for fællesskabet og for den enkelte, men også for at svække vækstbetingelserne for radikaliseret af unge og for at styrke samfundets alternativer til og modstandskraft mod ekstremisme.

Regeringen ønsker således at fremme en udvikling, hvor vi som samfund – på tværs af vores forskelligheder – står sammen om at imødegå ekstremismen i dens forskellige former.

Selvom det kun er marginale grupper af unge, der tiltrækkes af ekstremismen, har det store flertal af unge – på tværs af hudfarve, religiøse tilhørsforhold og kulturbaggrund – et medansvar for at være en del af løsningen sammen med andre dele af samfundet. Til gengæld skal samfundet arbejde for, at alle unge oplever, at demokratiet giver dem muligheder, medansvar og anerkendelse.

3. Indsatsområder og initiativer

Regeringen ønsker at gennemføre 22 konkrete initiativer fordelt på følgende syv indsatsområder:

1. Direkte kontakt til de unge
2. Inklusion baseret på pligter og rettigheder
3. Dialog og oplysning
4. Demokratisk fællesskab
5. Indsats i udsatte boligområder
6. Særlig indsats i fængsler
7. Viden, samarbejde og partnerskaber

Første indsatsområde: Direkte kontakt til de unge

Gennem en tidlig, samlet indsats skal der skabes en direkte kontakt til den enkelte unge med det formål, at samfundet på en helt konkret måde skal håndtere de unge, der allerede er præget af ekstremistiske holdninger. De unge skal hjælpes til at få et normalt liv med udgangspunkt i deres skolegang, fritidsliv, uddannelse, arbejde og andre legitime alternativer til det, som ekstremisterne tilbyder dem.

Initiativ 1: Særlige forløb for unge, der allerede er inde i et radikaliseringsforløb

Erfaringer fra udlandet peger på, at personer, der befinder sig i en radikaliseringsproces eller færdes i yderligtgående og ekstremistiske miljøer, kan påvirkes i en positiv retning på flere måder. Det skal ske gennem udvikling og gennemførelse af:

- **Individuelle præventive samtaler.** PET vil udvikle et koncept for målrettede individuelle præventive samtaler med personer, der befinder sig i en tidlig fase af en radikaliseringsproces eller færdes i ekstremistiske miljøer.
- **Mentorkorps med fokus på unge og identitet.** Mentoren skal være en, som den unge har tillid til og respekt for, og som gennem vejledning og støtte over en længere periode kan bistå den unge i at finde en mere konstruktiv retning i tilværelsen.

- **Andre særlige forløb**, hvor kommuner og andre lokale aktører tilrettelægger den indsats, der er mest hensigtsmæssig i det enkelte tilfælde – for eksempel længerevarende ophold væk fra det sædvanlige miljø, særlige pligtige foranstaltninger eller skoleforløb, mandsopdækning i alvorlige tilfælde.

Initiativ 2: Støtte til en tidlig og samlet indsats overfor de unge

Den lokale indsats er en hjørnesten i det forebyggende arbejde vedrørende radikaliserings. Det er oftest lokale aktører, der er de første til at registrere tegn på ekstremistiske holdninger blandt unge, og det er ligeledes lokalt, at man har mulighed for at gennemføre en tidlig forebyggende indsats. Regeringen vil understøtte etablering og videreudvikling af brede lokale samarbejder og en opkvalificering af de fagpersoner og foreningsaktive, der er i kontakt med de unge. Det skal især ske ved hjælp af konsulenter, der skal yde sparring, rådgivning og organisatorisk bistand til de enkelte kommuner, lokalsamfund og foreninger. Der vil blandt andet kunne ydes rådgivning og anden bistand i forbindelse med:

- **Fokus på radikaliserings i SSP-samarbejdet.** Indsatsen mod radikaliserings inddrages i det lokale kriminalpræventive samarbejde på samme vis som andre former for bekymrende adfærd: stofmisbrug, berigelseskriminalitet m.m.
- **Modelkommuner.** Der indgås aftale med 2-3 modelkommuner, der har konstateret radikaliserings-tendenser blandt børn og unge, og som er i gang med – eller interesserede i – at udvikle en systematisk kortlægning af problemerne og udvikling af en lokal og helhedsorienteret indsats.
- **Skræddersyede kurser og undervisningsmateriale om ekstremisme.** Formålet er at opkvalificere medarbejdere, der har kontakt til de unge, til at identificere problematisk adfærd hos unge og til at udforme løsninger, der kan bringe de unge ind i en mere positiv udvikling.
- **Håndbog om ekstremisme.** Der udarbejdes en håndbog om ekstremisme, som i kort og klar form skal beskrive forskellige former for ekstremisme samt give forslag til handlemuligheder og forbyggende tiltag.
- **Dokumentarfilm.** Til brug for undervisning og debat produceres en dokumentarfilm med vidnesbyrd fra personer, der har været involveret i forskellige ekstremistiske miljøer, men nu har forladt disse miljøer.
- **Lokale netværksmøder,** hvor et bredt spektrum af aktører kan styrke det lokale samarbejde om forebyggelse og håndtering af den enkelte unge, som viser tegn på at være involveret i ekstremisme.

- **Lokale dialog- og kampagneaktiviteter.** Kommunerne skal efter ønske have hjælp og vejledning i forbindelse med tilrettelæggelse af lokale kampagner og dialogprocesser om mangfoldighed, medborgerskab, gensidig respekt, tryghed, tillidsskabelse mellem borgere og myndigheder m.v.
- **Vidensbank og nyhedsbreve** om ekstremisme, forebyggende arbejde, nyeste forskningsresultater mv.
- **Oprettelse af lokale informationscentre**, hvor borgere og lokale aktører kan søge rådgivning om håndtering af konkrete problemer med ekstremisme og radikalisering.

Andet indsatsområde: Inklusion baseret på pligter og rettigheder

Balancen mellem frihed og ansvar og mellem rettigheder og pligter er helt central for, at vi kan have et bæredygtigt fællesskab. Dels ved at modvirke diskrimination, dels ved at fokusere på de unges ansvar og forældrenes rolle som aktive borgere og positive rollemodeller skal båndet mellem individ og samfund styrkes. Alle skal opleve, at de har frihed og rettigheder, samtidig med, at de også har ansvar og pligter over for andre. Dette princip har en selvstændig værdi og indgår i flere dele af regeringens politik. Hertil kommer, at en god balance mellem rettigheder og pligter blandt borgerne kan bidrage til at hæmme vækstbetingelserne for de forskellige former for ekstremisme.

Initiativ 3: Styrkelse af forældreansvar

Der er allerede igangsat forskellige initiativer – blandt andet udvikling af særlige forældreprogrammer samt et projekt – Projekt Forældreguide – hvor der udarbejdes en flersproget pjeceserie, som skal fungere som information til forældre og som dialog- og vejledningsværktøj for fagpersoner og andre med kontakt til forældrene. Regeringen vil også styrke forældreinddragelsen i grundskolen og i ungdomsuddannelserne.

Derudover vil regeringen foreslå en række initiativer, der skal sikre, at forældre tager ansvar for deres børns udvikling. Det drejer sig blandt andet om en skærpelse af det såkaldte forældreplæg og indførelse af et ungeplæg samt – på baggrund af Ungdomskommissionens anbefalinger – en stramning af forældrenes erstatningsansvar i relation til deres børns handlinger. Initiativerne skal samlet set bidrage til at forældre opnår både kompetencer og ansvarsfølelse, og at deres børn vokser op til at blive ansvarlige medborgere.

Initiativ 4: Styrket indsats mod diskrimination

Diskrimination er uacceptabel og medvirker til at skabe splittelse i samfundet. Regeringen har tidligere styrket den eksisterende lovgivning mod diskrimination gennem en lov om et nyt ligebehandlingsnævn, som blev oprettet pr. 1. januar 2009. Ligebehandlingsnævnet har kompetence til at behandle klager over forskelsbehandling både på og uden for arbejdsmarkedet. Nævnet kan træffe afgørelser og tilkende godtgørelse, hvis forbuddet mod forskelsbehandling er overtrådt. Det er dermed blevet lettere at få behandlet en klage over forskelsbehandling. Regeringen vil nu styrke indsatsen mod diskrimination yderligere med en ny handlingsplan om ligebehandling og respekt for den enkelte, Nogle af de initiativer, der forventes at indgå i handlingsplanen, er:

- **Bedre information om klagemuligheder.** Ingen, der udsættes for diskrimination, bør være i tvivl om sine rettigheder, og hvor vedkommende kan henvende sig for at få information eller for at klage.
- **Indsats mod diskrimination i nattelivet.** Det skal have konsekvenser for bevillingen hos diskoteker og lignende, hvis de diskriminerer i nattelivet.
- **Bekæmpelse af diskrimination ved tildeling af praktikpladser.** Undersøgelser peger på, at mange praktikkonsulenter har oplevet eksempler på, at der sker diskrimination i forbindelse med tildelingen af praktikpladser. Omfanget og karakteren af diskriminationen skal afdækkes med henblik på udarbejdelse af konkrete initiativer for at komme problemet til livs. Denne indsats iværksættes hurtigst muligt.

Tredje indsatsområde: Dialog og oplysning

Nogle unge oplever at stå uden for samfundet, eller at de står i modsætningsforhold til andre grupper. En del af baggrunden kan for eksempel være den opfattelse, de har fået via ekstremistisk propaganda, der i høj grad har sit udspring uden for Danmarks grænser. Det kan også dreje sig om deres reelle situation i samfundet eller den måde, hvorpå de opfatter deres situation. Derfor skal de unge kende fakta om samfundet og de muligheder, det tilbyder, om internationale forhold og om forskellige ekstremistgruppers misbrug af ideologi og religion og ensidige fortællinger om for eksempel indvandring, islam, jødedommen, raceforskelle, Holocaust, forholdet mellem Vesten og den muslimske verden, Israel/Palæstina eller andet. De unge skal også opleve, at de har mulighed for at give deres mening til kende, og at der er nogen der lytter – også selv om man ikke altid kan blive enige. Derfor skal dialog og oplysning på en række områder fremmes med en række demokratisk funderede alternativer til ekstremisters informationsudbud og andre påvirkninger.

Initiativ 5: Rollemodeller og kampagneaktiviteter

Unge med succes, der siger ja til fællesskab og mangfoldighed og nej til ekstremisme og racisme, skal i højere grad fungere som rollemodeller og ambassadører. Det kan være musikere og sportsfolk, eller det kan være unge, der er godt i gang med arbejde, uddannelse eller foreningsaktiviteter. For at styrke fællesskabet er der også et mere overordnet behov for en øget gensidig anerkendelse af den mangfoldighed, der i dag præger befolkningen, og det gensidige ansvar vi har, for at vi fortsat kan have et godt samfund. På denne baggrund gennemføres følgende aktiviteter:

- **Rollemodeller.** De forskellige rollemodelkorps under Brug for alle unge indsatsen, kommuner, foreninger m.v. skal styrkes og opkvalificeres til at gå i dialog med de unge om identitet, medborgerskab, demokrati og ekstremisme.
- **Giv racismen det røde kort.** Gennem støtte til kampagnen "Giv racismen det røde kort" har 40 ambassadører blandt de bedste fodboldspillere i Danmark fungeret som talsmænd for en positiv mangfoldighed og mod racisme. Kampagnen skal nu styrkes og udvides med andre sportsfolk og kulturpersonligheder f.eks. inden for teater og musik, der skal skabe synlighed og gå i dialog med de unge. Også fremover skal der samarbejdes med de officielle fankubber for at tackle problemerne med de mindre grupper af fans med ekstremistiske og racistiske holdninger.
- **Fejring af det demokratiske fællesskab.** Der gennemføres en synlig kampagne, der fejrer det demokratiske fællesskab, mangfoldighed og det fælles og gensidige ansvar for et godt samfund med muligheder for alle og respekt for det enkelte menneske.

Initiativ 6: Øget dialog og oplysning om Danmarks udenrigspolitik

For at skabe et modbillede til ekstremistgrupperes propaganda og fjendebilleder skal der sættes fokus på fakta om internationale forhold og Danmarks udenrigspolitiske engagement. Der gennemføres derfor en målrettet oplysningsindsats om dansk udenrigspolitik med fokus på forholdet til den muslimske verden. Indsatsen vil blandt andet have til formål at udfordre og modgå den entydige og negative fremstilling af forholdet mellem Danmark/Vesten og den muslimske verden. Kommunikationsarbejdet vil ske via informationsmøder for eksempel på universiteter og i skoler, ungdomsklubber og andre miljøer, hvor de unge færdes, udarbejdelse af informationsmateriale samt målrettet brug af internettet. Informationsmøderne vil trække på deltagelse af Udenrigsministeriet, danske og muslimske samarbejdspartnere, herunder fra Det Arabiske Initiativ, personel fra forsvaret, herunder hjemvendte danske soldater m.fl.

Initiativ 7: Dialog og oplysning i lande med muslimske befolkninger

I bestræbelserne på at fremme en nuanceret og saglig forståelse for Vesten og Danmarks relationer til den muslimske verden bør der tages højde for informationsstrømmen fra denne del af verden, herunder via forskellige – i visse tilfælde ekstremistiske – blogs og hjemmesider på internettet. Øget dialog og oplysning i Danmark bør ske hånd i hånd med øget dialog og oplysning i de muslimske lande og i de europæiske lande, der har store muslimske befolkningsgrupper. Der skal arbejdes for, at muslimske befolkninger i forskellige lande får øget kendskab til fakta om dansk udenrigspolitik, vilkår for muslimer i Danmark og samarbejdsrelationerne mellem Vesten og den muslimske verden. For at sikre dette ansættes en arabisktalende medarbejder, der blandt andet vil få til opgave at skabe kontakt til arabiske medier.

Initiativ 8: PET's dialogforum mod militant ekstremisme

Som en del af PET's bredspektrede tilgang til forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme har man siden 2004 ført dialog med en række repræsentanter for etniske minoriteter og imamer. PET vil, baseret på egen erfaring samt erfaring fra udlandet, videreudvikle dialogen ved at udvide kredsen af dialogpartnere med yderligere repræsentanter for muslimske lokalmiljøer i Danmark, som har mulighed for at øve indflydelse i de lokalsamfund, hvori de færdes. Målet er herigennem at styrke den "uenige dialog" ved også at indgå i dialog med personer, der repræsenterer kontroversielle holdninger. Ofte er det netop sådanne personer, der har størst mulighed for at holdningspåvirke unge, der er på vej ind i en radikaliseringsproces, i en ikke-voldelig retning.

Fjerde indsatsområde: Demokratisk fællesskab

En stærk, levende og inkluderende demokratisk kultur båret frem af blandt andet undervisning og foreningsdeltagelse er et mål i sig selv for hele det danske samfund og kan endvidere også medvirke til at styrke de unges modstandskraft over for ekstremismens fællesskaber og forklaringer. Blandt de demokratiske kompetencer, som skal styrkes, er kendskabet til demokratiske principper om frihed, gensidigt ansvar og styring af samfundet samt evnen til deltagelse i demokratiske processer, problemløsning gennem dialog, respekt for andres synspunkter og viden om forskellige kulturer.

Initiativ 9: Styrkelse af demokrati- og medborgerskabsundervisning

I forbindelse med en revision af læreplanerne for folkeskolen har regeringen styrket undervisningen i demokrati og medborgerskab. Blandt andet fremgår det nu af

formålsbestemmelsen for samfundsfag, at undervisningen skal bidrage til, at eleverne i praksis respekterer samfundets demokratiske spilleregler og grundværdier. De ny læreplaner er gældende fra skoleåret 2009/10.

Endvidere har regeringen styrket demokrati- og medborgerskabsundervisningen med en række nye undervisningsmaterialer.

Regeringen vil nu yderligere styrke undervisning i demokrati og medborgerskab på en række områder:

- **Pædagogisk arbejde med demokratiforståelse.** Regeringen vil i samarbejde med professionshøjskolerne udvikle et idékatalog målrettet studerende på pædagoguddannelsen, der skal give de studerende viden om samfundsmæssige mål og værdier i et demokratisk samfund samt inspiration til, hvordan disse mål og værdier kan inddrages i det pædagogiske arbejde med børn og unge
- **Inspirationsmateriale om demokrati- og medborgerskabsundervisning i folkeskolen.** På baggrund af Demokratikanonen og best practice eksempler skal der udarbejdes et idékatalog med inspiration til, hvordan undervisning i demokrati kan tilrettelægges på tværs af fagene.
- **Netværk for skoleledere om demokratiundervisning og ekstremisme.** Udveksling af vellykkede undervisningsforløb (best practice) inden for demokrati og medborgerskab og til erfaringsudveksling om identifikation og bekæmpelse af ekstremisme, intolerance og diskrimination, herunder dobbeltdiskrimination, hvor elever med forskellig kulturel, religiøs eller etnisk baggrund udøver gensidig chikane og racisme. Netværket skal endvidere understrege skoleledernes ansvar for at løse problemerne.
- **Demokrati- og medborgerskabsundervisning i de frie grundskoler.** De frie skoler skal – ligesom Folkeskolen – forberede eleverne til et samfund med frihed og folkestyre. For at styrke og kvalitetssikre denne indsats vil regeringen udvikle nye tilsynsmetoder indenfor rammerne af den eksisterende lovgivning og et katalog med eksempler på indikatorer, der kan bruges af alle, der har berøring med skolernes opfyldelse af kravet – blandt andet skolernes forældre. Der skal også i samarbejde med skoleforeningerne udarbejdes en redegørelse, der skal danne grundlag for en vurdering af, om der eventuelt er behov for ændringer af friskoleloven, og i den forbindelse gennemføres en særlig tilsynsrunde på 25 udvalgte skoler.
- **Styrkelse af undervisning i demokrati og medborgerskab i danskuddannelsen for voksne udlændinge.** Nye borgere får parallelt med tilegnelsen af det danske sprog en grundig introduktion til det

danske samfund og demokrati. I den forbindelse skal der gennemføres et efteruddannelsesprogram for lærerne og udvikles yderligere materialer for at sikre, at demokrati- og medborgerskabsundervisningen konkret understøtter og udvikler de nye borgeres demokratiske kompetencer.

- **Medborgerskabsundervisning for religiøse forkyndere.** Regeringen vil etablere et tilbud om undervisning om danske samfundsforhold for religiøse forkyndere med udenlandsk baggrund for derved at sikre, at de rustes bedst muligt til at vejlede deres menigheder. Resultaterne fra et allerede gennemført pilot-undervisningsforløb vil indgå i forbindelse med tilrettelæggelse af undervisningstilbuddet. For personer, der opnår opholdstilladelse som forkyndere, stilles der endvidere krav om at bestå den såkaldte indvandringsprøve, som er under udvikling.

Initiativ 10: Gensidig integration i foreningslivet

Foreningslivet og foreningsdemokratiet udgør ligesom undervisningssystemet en god ramme for, at unge kan møde hinanden på tværs af kulturbaggrund, opleve positive fællesskaber og opnå demokratiske kompetencer. På denne måde er foreningslivet et godt alternativ til de fællesskaber, som ekstremistiske grupper tilbyder. Mange foreninger oplever imidlertid, at de mangler redskaber, som kan inddrage og fastholde især unge med flerkulturel baggrund i foreningslivet sammen med andre unge. Regeringen vil derfor gennemføre følgende initiativer:

- **Foreningsmentorer.** Den eksisterende indsats vedrørende frivillige idrætsguider skal videreudvikles, så det bliver muligt for kommuner, foreninger og boligorganisationer m.v. at få støtte til at rekruttere foreningsmentorer, der skal arbejde for, at navnlig unge med flerkulturel baggrund deltager og fastholdes i det brede foreningsliv.
- **Kapacitetsopbygning af foreninger.** Den igangværende indsats for at styrke de eksisterende foreninger for unge med flerkulturel baggrund skal udbygges. Det skal ske gennem kompetence-udvikling og kapacitetsopbygning via partnerskaber mellem landsdækkende foreninger og de unges foreninger eller grupper, der ønsker at danne en forening. De unge skal for eksempel lære om vedtægter, økonomistyring og medlemsrekruttering.

Initiativ 11: Medborgerskab via medborgercentre

For at styrke unges udvikling af identitet og følelse af tilhørsforhold, ansvarlighed, medborgerskab og demokratiske kompetencer ønsker regeringen at fremme etableringen af medborgercentre, der kan danne rammen om oplysning, undervisning

og tilbud om at møde og debattere kultur i mange former. Det er tilbud, som alle indgår i de eksempler på medborgercentre, der med udgangspunkt i lokale folkebiblioteker allerede findes i dag. De fungerer som uformelle rådgivnings-, lærings- og aktivitetscentre, hvor der ydes en målrettet, tværfaglig og lokalt tilpasset service til familier – børn, unge og forældre – der har vanskeligheder ved at gribe de muligheder, samfundet stiller til rådighed. I tilbuddene kan indgå såvel læring i uformelle rammer som socialt og kreativt samvær, mentorordninger og tilknytning af rollemodelkorps. Medborgercentre kan også rumme lektiehjælp – herunder online lektiehjælp – og rådgivning om erhvervsvalg og beskæftigelse.

Medborgercentre kan desuden systematisk iværksætte tiltag, der behandler demokrati, religion og forskellige former for ekstremisme i det danske samfund, i form af diskussionsfora og møder med respekterede – gerne lokale – oplægsholdere.

Initiativ 12: Etablering af en demokratisk platform for unge

Selvom mange unge er aktive i demokratiet, er der desværre en del, ikke mindst blandt unge med flerkulturel baggrund, som ikke benytter sig af det eller ser dets muligheder. Regeringen ønsker at etablere et forum for unge med forskellige kulturbaggrunde, der er involveret i foreninger eller netværk, som beskæftiger sig med demokrati, medborgerskab og kulturmøde. Den demokratiske platform skal navnlig målrette sine aktiviteter mod den gruppe af unge, som føler sig uden for det demokratiske fællesskab, og som ikke deltager i det almindelige foreningsliv. Medlemmer af den demokratiske platform skal have en udadvendt rolle og igangsætte nye inkluderende initiativer og engagere unge i demokratiske processer på mange niveauer.

Initiativ 13: Internetforum for unge om demokrati og radikaliserings

På internettet foregår der i dag mange religiøse og politiske diskussioner af mere eller mindre radikal karakter. Internettet tilbyder således mange svar og fællesskaber for unge søgende mennesker, der er åbne for ekstreme ideologier og budskaber. Det er vigtigt, at der er alternative diskussionsfora for unge i form af saglig information og debat – også for at fremme den demokratiske deltagelse i det hele taget. Der oprettes derfor et særligt internetforum for unge med blandt andet debat og oplysning i relation til demokrati, ekstremisme og internationale emner med relevans for disse temaer. Der lægges vægt på, at de unge selv tager medejerskab for det nye internetforum, og at det opleves som interessant og attraktivt. Det kan blandt andet ske gennem at medtænke flere forskellige tilbud til de unge i en samlet løsning.

Femte indsatsområde: Indsats i udsatte boligområder

Ekstremistiske kræfter kan i nogle tilfælde have gode vækstbetingelser i subkulturer og parallelsamfund, hvor adfærdsnormer og værdier er isoleret fra omgivelserne. Isolerede boligområder med store koncentrationer af beboere med ringe kontakt til det omkringliggende samfund udgør en risiko for udvikling af sådanne subkulturer. De mest belastede og isolerede boligområder udgør en trussel mod sammenhængskraften og integrationen, men rummer også en mulighed for at målrette og samle indsatser og initiativer der, hvor behovet og effekten er størst. Ved at fortsætte og styrke indsatsen for at bryde områdernes og beboernes isolation og bremse ghettodannelsen skal det gøres sværere for radikale kræfter af forskellig observans at rekruttere blandt områdernes børn og unge. Derfor skal den eksisterende indsats for at ændre negative udviklingstendenser i boligområder suppleres med yderligere initiativer.

Initiativ 14: Indsats mod parallelsamfund og ghettodannelse

Regeringen har – sammen med Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre – afsat 2,2 mia. kr. i Landsbyggefonden til en social og forebyggende indsats i perioden 2006-2010 og har givet kommuner og boligorganisationer en række redskaber til at bekæmpe ghettodannelse. Til foråret fremlægger regeringen en boligpolitisk lovpakke. Dele af initiativerne kan medvirke til at bremse ghettodannelse og dermed imødegå en radikaliseringsproces. Kommuner og boligorganisationer skal i fremtiden samarbejde mere for at forbedre indsatsen mod ghettodannelse og for at sikre gode boliger til en rimelig leje. Lovpakken vil derfor styrke de lokale muligheder. Der gives f.eks. større frihed til at aftale rammerne for udlejningen. Følgende forslag vil bl.a. indgå i lovpakken

- **Kombineret udlejning**, så flere boligområder får adgang til at indføre et stop for yderligere udlejning til langvarige kontanthjælpsmodtagere, modtagere af starthjælp og modtagere af introduktionsydelse.
- **Undlade at udleje ledige boliger i en periode.** I boligområder, der er omfattet af kombineret udlejning, forslås det, at boligorganisationer får tilladelse til at undlade at udleje ledige boliger i op til seks måneder, hvis der ikke kan findes ressourcestærke lejere. Et eventuelt lejetab dækkes af boligorganisationen eller kommunen.
- **Annoncering.** I udsatte boligområder, hvor der er behov for en intensiv indsats for genopretning af beboersammensætningen, foreslås det, at der indføres mulighed for, at boligorganisationerne kan udleje et antal ledige boliger uden om ventelisterne og gennem annoncering med henblik på, at tiltrække flere ressourcestærke personer.

Initiativ 15: Inddragelse af børn og unge i beboerdemokratiet

Kommunerne og den almene boligsektor har gennem en årrække gjort sig erfaringer med inddragelse og deltagelse af udsatte grupper i beboerdemokratiet og andre lokale beslutningsprocesser. Med afsæt i disse erfaringer og for at give udsatte børn og unge en grundlæggende demokratitræning og en følelse af inddragelse og anerkendelse oprettes en demokratipulje til inddragelse af børn og unge i beboerdemokratiet i almene boligområder. Puljen har til formål at inddrage og gøre brug af ressourcerne hos unge i udsatte boligområder samt at give områdernes unge en alternativ mulighed for indflydelse end via den formelle beslutningsstruktur.

Initiativ 16: Samarbejde med idrætsforeninger i udsatte boligområder

For at sætte særligt fokus på foreningsdeltagelse i de udsatte boligområder vil regeringen understøtte en styrkelse af samarbejdet mellem de frivillige idrætsorganisationer og andre lokale aktører (kommuner, politi samt andre lokale myndigheder og foreninger) i udvalgte områder for at støtte de udsatte børns og unges deltagelse i fritidsaktiviteter. Et sådant styrket samarbejde koordineres inden for rammerne af de udsatte boligområdets helhedsplaner, der i forvejen inddrager områdets foreninger, kommunerne, boligorganisationerne, beboerne og andre aktører i boligområdet. Indsatsen skal ske i form af målrettet støtte til udsatte børn og unges deltagelse i fritidsaktiviteter samt i etablering af massive idrætstilbud, sport camps, i ferieperioder, hvor øvrige tilbud lukker ned.

Sjette indsatsområde: Særlig indsats i fængsler

Forskning og erfaringer fra flere europæiske lande viser, at risikoen for, at indsatte i fængsler påvirkes med radikale og ekstreme holdninger, er til stede. I fængslernes særlige miljø er de indsatte vant til at opdele verden i adskilte grupper, og de er ofte meget søgende i relation til identitet og fællesskaber. Dette giver et spillerum for, at ekstremisme kan trives, og derfor vil regeringen gennemføre en særskilt forebyggelsesindsats i fængslerne.

Initiativ 17: Forebyggende arbejde i fængsler

For at styrke forebyggelsen i fængslerne vil regeringen gennemføre følgende:

- **Uddannelsesprogram for fængselsansatte**, der sætter dem i stand til at identificere tegn på radikalisering.

- **Praktisk træning i nærdemokrati i fængslerne.**
- **Udslusningstiltag og coaching for fængselsindsatte.**
- **Godkendelsesordning for religiøse forkyndere i fængsler.** Der indføres en godkendelsesordning for de religiøse forkyndere, der tilknyttes fængsler, således at det sikres, at de er kvalificerede og ansvarlige og i deres virke søger at modvirke radikaliserings.

Syvende indsatsområde: Viden, samarbejde og partnerskaber

For at tackle udfordringerne med ekstremisme er der behov for en langsigtet og koordineret indsats fra myndighedernes side. Indsatsen skal både understøtte det, der gøres lokalt af kommuner, foreninger, trossamfund m.v., og den indsats, der gøres internationalt af Udenrigsministeriet, internationale organisationer m.v. Der er behov for, at flest muligt trækker i samme retning. Der skal sættes på samarbejde, partnerskaber og styrket viden om problemerne. I den sammenhæng vil regeringen skaffe øget viden om ekstremisternes metoder og propaganda.

Initiativ 18: Styrkelse af myndighedernes viden og samarbejde

I Integrationsministeriet er der oprettet et kontor, der blandt andet skal arbejde med forebyggelse af ekstremisme. Kontoret skal arbejde opsøgende og understøttende i relation til lokale aktører. Endvidere er der tilsvarende i PET en særlig enhed, der arbejder med forebyggelse. Endelig arbejder Udenrigsministeriet på en række områder med forebyggelsesindsats på internationalt plan. Med dette som omdrejningspunkt skal der fortsat skabes bedre viden om de udfordringer, der skal løftes, og der skal arbejdes for, at myndigheder og aktører på alle niveauer arbejder sammen om helhedsprægede og koordinerede løsninger. Blandt andet igangsættes følgende:

- **Måling og evaluering** af indsatsen for at styrke medborgerskab og sammenhængskraft og forebygge ekstremisme og radikaliserings.
- **International vidensdeling.** Styrkelse og udbygning af netværk og kontakter mellem danske og udenlandske myndigheder og forskningsmiljøer.
- **Kontaktgruppe.** Der nedsættes en permanent kontaktgruppe for centrale myndigheder og andre aktører, som kan bidrage til den samlede forebyggelsesindsats.

Initiativ 19: Styrket internationalt samarbejde mod ekstremisme

Regeringen deltager i mange former for internationalt samarbejde om forebyggelse af ekstremisme og radikaliseringsprocesser:

- **Samarbejde i EU.** Danmark vil bistå med udviklingen af instrumenter til modvirkning af ekstremisme og radikalisering i overensstemmelse med blandt andet anbefalingerne fra EU's terrorkoordinator herom.
- **FN, UNESCO og Europarådet.** Danmark vil deltage i udvikling af antiradikaliseringssindsatser og demokratiundervisning i samarbejdet med FN, UNESCO og Europarådet.
- **Udviklingssamarbejdet.** Principplanen om dansk udviklingsbistand og bekæmpelse af terrorisme og radikalisering (februar 2004) vil blive revideret, og der vil blive taget skridt til at sikre, at erfaringsindsamling overføres til relevante myndigheder i Danmark.

Initiativ 20: Særlige partnerskaber mod ekstremisme

- **Ungdomsuddannelser og højere læreanstalter.** Regeringen vil etablere samarbejde med ungdomsuddannelser og højere læreanstalter om at imødegå tendenser til ekstremisme. Der igangsættes en indsats for at afdække behov og muligheder for en forebyggende indsats mod ekstremistiske holdninger blandt uddannelsessøgende.
- **Muslimere i Danmark.** Regeringen har i regeringsgrundlaget tilkendegivet, at danske muslimer skal ydes hjælp til at udvikle en kodeks, som skal sikre, at ekstreme kræfter ikke bruger moskeer og islamiske kulturcentre til at sprede udemokratiske holdninger og rekruttere medlemmer. I den forbindelse skal der indledes en dialog med de muslimske trossamfund om dette, og om hvordan vi i fællesskab kan modvirke ekstremismen.
- **Partnerskab med den muslimske verden.** Det positive samarbejde mellem Danmark og organisationer, myndigheder m.v. i den muslimske verden – blandt gennem Det Arabiske Initiativ – skal fortsættes og styrkes.

Initiativ 21: Udarbejdelse af en samlet kommunikationsplan for at imødegå misinformation

Misinformation, propaganda, misforståelser og kommunikationsproblemer udgør væsentlige dele af det problemkompleks, som ekstremistiske holdninger også er en

del af. Det drejer sig ikke alene om kommunikation til unge, der kan være truet af radikalisering, men også om kommunikationen nationalt og internationalt i bred forstand. Regeringen vil derfor udarbejde en samlet plan for information og kommunikation om indsatsen på områder som inklusion og medborgerskab, forebyggelse af ekstremisme, Danmarks engagement i omverdenen m.v. En kommunikationsplan kan blandt andet bruges som et redskab til at sætte fokus på informationskanaler og nøglebudskaber, herunder på hvilke områder det offentlige aktivt skal imødegå misinformation og propaganda.

Initiativ 22: Forskning og kortlægning

Der findes kun i begrænset omfang svar på, hvorfor og hvordan unge udvikler ekstremistiske holdninger og i nogle tilfælde griber til voldelige handlinger. For fremadrettet at kunne målrette og kvalificere den forebyggende indsats er det nødvendigt at der indhentes ny viden fra forskningen om ekstremisme og radikaliseringsprocesser. I regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse fra 2005 identificeredes således også et behov for en styrkelse af den forskningsmæssige indsats – særligt i forhold til radikalisering og rekruttering i forbindelse med militant islamisme. I forlængelse heraf blev der bevilget to gange 10 mio. kr. til to forskellige forskningsprojekter. Et forskningsprojekt under Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) og et under Forsvarsministeriet, hvor der er oprettet et Center for Forskning i Islamisme og Radikaliseringsprocesser der er placeret ved Aarhus Universitets Institut for Statskundskab.

Der er imidlertid brug for at en række yderlige undersøgelser og kortlægninger om de forskellige former for ekstremisme, vi oplever i Danmark. Det drejer sig blandt andet om en kortlægning af, hvad og hvem der påvirker unge med radikale budskaber, herunder af hvordan denne påvirkning foregår, og hvad det konkrete indhold af budskaberne er.

Bilag 1

Proces for arbejdet med regeringens handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge

Af regeringsgrundlaget "Mulighedernes samfund" fra november 2007 fremgår det, at regeringen vil fremlægge en samlet handlingsplan mod ekstremisme og radikalisering blandt unge. Regeringen nedsatte i januar 2008 en embedsmandsarbejdsgruppe med henblik på at udarbejde et forslag til en sådan handlingsplan. Arbejdsgruppen bestod af Ministeriet for Indvandrere, Flygtninge og Integration (formand og sekretariat), Justitsministeriet, Undervisningsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Velfærdsministeriet og Kulturministeriet.

Arbejdsgruppen afholdt seks møder. I forbindelse med arbejdsgruppens arbejde havde Integrationsministeriet en række konsultationer med udenlandske myndigheder og organisationer samt relevante forskere, organisationer og kommunale aktører i Danmark. I marts måned 2008 blev der desuden afholdt et ministerseminar, hvor ministrene havde mulighed for at drøfte det foreløbige arbejde, og hvor der var oplæg om internationale erfaringer og forskning om radikalisering.

Arbejdsgruppen offentliggjorde i juni 2008 rapporten "En fælles og tryk fremtid – forslag til en handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge". Rapporten indeholdt en analyse af de udfordringer, samfundet står overfor for så vidt angår ekstremisme og radikalisering blandt unge, samt en række konkrete initiativforslag.

Arbejdsgruppens rapport blev forelagt regeringen, som besluttede at sende den i offentlig høring hos 74 udvalgte høringsparter, ligesom rapporten kunne kommenteres på Integrationsministeriets hjemmeside fra 1. juli og frem til slutningen af august. De indkomne høringssvar kan ses på www.borger.dk.

Som supplement til høringsprocessen blev der i Integrationsministeriet med deltagelse af flere ministerier bag arbejdsgrupperapporten afholdt tre dialogmøder med særligt udvalgte aktører. De tre dialogmøder var tematisk opdelt og blev afholdt med henholdsvis forskningsinstitutioner, civile aktører og lokale myndigheder (skoler, politi og kommuner). På møderne blev der blandt andet drøftet udfordringer ved effektmåling og evaluering af den forebyggende indsats samt kommunale aktører og civilsamfundets praktiske erfaringer med styrkelse af medborgerskab og forebyggelse af radikalisering.

Derudover har Integrationsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet den 9. december 2008 afholdt en konference om demokratisk fællesskab og forebyggelse af ekstremisme. Konferencen var primært målrettet ledende personer inden for kommunerne og politiet. Konferencens formål var primært at styrke den fælles opmærksomhed om udfordringerne med ekstremisme og radikalisering. Oplæg fra integrationsminister Birthe Rønn Hornbech, udenrigsminister Per Stig Møller og politimester Jakob Scharf fra Politiets Efterretningstjeneste tydeliggjorde de udfordringer, vi står over for lokalt og globalt samt vigtigheden af, at den forebyggende indsats nationalt er afstemt med den forebyggende indsats internationalt.

Vigtigheden af de lokale myndigheders indsats i det forebyggende arbejde blev understreget af konkrete eksempler fra henholdsvis Østjyllands politi og Københavns Kommune, hvor der blev lagt særlig vægt på inklusion og mangfoldighed. Udfordringerne i den forebyggende indsats blev kvalificeret gennem oplæg fra den norske professor Tore Bjørge og ph.d. Martin Harrow, som fremlagde eksempler fra deres forskning i henholdsvis radikaliserings blandt højreekstremister og militante islamister. Konferencen understregede vigtigheden af at styrke videns- og erfaringsdelingen på tværs af lokale, nationale og globale skel.

Bilag 2

Resultater af den offentlige hørings- og dialogproces

Regeringen har fundet det helt centralt at inddrage en bred kreds af aktører i udarbejdelsen af denne handlingsplan. Som beskrevet i bilag 1 om processen for arbejdet med handlingsplanen, blev embedsmandsarbejdsgruppens rapport fra juni 2008, "En fælles og tryk fremtid – forslag til en handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge", sendt i offentlig høring til en bred vifte af vidensinstitutioner, kommuner, foreninger og organisationer, og der blev afholdt tre tematisk opdelte dialogmøder samt en større konference.

Der er foretaget en grundig gennemgang af de mange kvalificerede bidrag og synspunkter, som er fremkommet, og der er i høj grad taget højde for disse ved udformningen af regeringens handlingsplan. Det gælder både i relation til handlingsplanens overordnede tilgang og de konkrete initiativer. I det følgende beskrives et udpluk af såvel positive som negative bemærkninger til den oprindelige embedsmandsrapport, som har påvirket indholdet i denne handlingsplan.

Mange finder, at der i rapporten er en afbalanceret tilgang til emnet. Rapportens forståelse af problemstillinger vedrørende radikalisering beskrives som nuanceret blandt andet i kraft af, at rapporten betragter radikalisering som et historisk og politisk fænomen, som eksisterer i mange miljøer af forskellig politisk og ideologisk observans; en tilgang der er bibeholdt i denne handlingsplan.

Der har – ligesom det gælder forskningen på området – været forskellige vurderinger af, hvor stor vægt, der skal lægges på forskellige faktorer som ideologiske, politiske, sociale, personlige forhold og andre faktorer. Tilsvarende har der været mange meningstilkendegivelser om, hvordan begreber som ekstremisme og radikalisering skal defineres. Regeringen har i sin handlingsplan søgt en afbalanceret linje, der medtænker de væsentligste forhold, der kan hjælpe os til at forstå og imødegå ekstremismen.

Flere parter bemærker, at den manglende empiriske viden om, hvad der fører til, at unge gennemgår en radikaliseringsproces, udgør en stor udfordring i forhold til at udpege hvilke indsatser, der kunne have en forebyggende virkning. Også regeringen finder, at der fortsat er et stort behov for forskning i radikalisering og forebyggelse heraf. Der er allerede i dag igangsat en række større forskningsprojekter på området, og i denne handlingsplan lægger regeringen op til, at forskningen er en vigtig prioritet også i den fremadrettede indsats. Regeringen ønsker dog ikke at forholde sig passivt, mens vi afventer resultaterne af igangværende eller fremtidig forskning. Det er bestemt muligt at gøre en forskel allerede nu. Men de fremtidige forskningsresultater vil være vigtige for, at vi fremadrettet kan justere og kvalificere indsatsen.

Der er blandt hørings- og dialogparterne en generel opbakning til en styrket indsats mod diskrimination. Generelt anbefales det, at der i den diskriminationsforebyggende indsats sættes bredt ind med både retshåndhævelse og forebyggelse i forskellige dele af samfundet. Også indsatsområdet om den direkte kontakt til de unge har fået opbakning. Inddragelse af forældrene betragtes ligeledes af mange som central for

den forebyggende indsats. Regeringen finder, at disse områder udgør vigtige dele af forebyggelsesindsatsen i bred forstand, og de er fortsat centralt placeret i den samlede vifte af initiativer.

Flere af hørings- og dialogparterne har peget på, at embedsmandsrapportens brede sigte, som også indeholder tiltag om at styrke unges inklusion og demokratiske kompetencer, rummer en risiko for, at en større gruppe unge mistænkeliggøres som potentielle ekstremister. Dette har på ingen måde været tanken. At fremme en stærk demokratisk kultur, hvor alle uanset baggrund kan deltage og tage medansvar for fællesskabet, har først og fremmest en værdi i sig selv, men det kan samtidig også medvirke til at svække ekstremismens generelle vækstbetingelser. Dette er tydeliggjort i handlingsplanen.

En del var bekymrede for, at spørgsmålet om ekstremisme kommer til at fylde for meget i det forebyggende arbejde. Selvom ekstremisme og radikaliserer er et aktuelt problem i Danmark, er det vigtigt, at fokus på denne udfordring ikke kommer ud af proportioner og får den modsatte effekt. Ekstremisme og radikaliserer skal betragtes som ét ud mange forskellige bekymringspunkter, som skal rummes i det forebyggende arbejde. Frygten for radikaliserer må ikke blive en kilde til eksklusion, som en høringspart bemærker. Det er regeringen helt enig i.

Nogle af høringsparterne bemærker, at der skal være rum for retten til at være anderledes tænkende, herunder også i forskellige ekstreme retninger. Grundloven sikrer, at selv de ekstreme holdninger kan komme frem i lyset, og regeringen ønsker ikke at lægge låg på politiske aktivister og personer med kritiske holdninger, der på fredelig og lovlig vis kæmper for deres overbevisning. Det gælder også for de mere ekstreme grupper, så længe de overholder lovgivningen. Men der er al mulig grund til, at regeringen og alle andre kræfter, der ønsker fællesskabet og et trygt samfund, modsiger dem, der ønsker splittelse, had eller nedlæggelse af vort demokratiske system. Det er det, regeringen blandt andet gør med denne handlingsplan.

Ikke mindst konferencen om demokratisk fællesskab og forebyggelse af ekstremisme, som Integrationsministeriet afholdte i samarbejde med Udenrigsministeriet den 9. december 2008, bekræftede regeringen i vigtigheden af at samtænke indsatsen i relation til det, der sker i Danmark, med indsatsen i relation til verden omkring os.

Hørings- og dialogprocessen har resulteret i nye konkrete initiativer. Det drejer sig for det første om særlige partnerskaber med ungdomsuddannelser og højere læreranstalter for at modvirke ekstremisme, et delinitiativ under initiativ 20. Endvidere drejer det sig om en mere målrettet indsats for at opkvalificere frontpersonale i kommuner, politi m.v. for derved at styrke udførelsen af det forebyggende arbejde. Der er nu sat yderligere fokus på indsatsen med delinitiativet "Skræddersyede kurser og undervisningsmateriale om ekstremisme", som er placeret under initiativ 2 om støtte til en tidlig og samlet indsats overfor de unge.

Det er meget vigtigt, at flest muligt bakker op om den forebyggende indsats, og at den bliver så effektiv og sammenhængende som muligt. Indsatsen for at fremtidssikre et Danmark med tryghed, sammenhængskraft og frihed til forskellighed bør baseres på partnerskab og samarbejde mellem mange forskellige aktører. Derfor ønsker regeringen, at den dialog som er igangsat i forbindelse med udarbejdelsen af denne handlingsplan skal videreføres i det fremtidige samarbejde om at udvikle, udmønte og kvalificere indsatsen. Regeringen håber derfor på, at der blandt forskellige aktører i Danmark forsat vil være lige så stor og bred interesse for at samarbejde om de udfordringer, som det danske samfund står overfor.

En fælles og tryk fremtid

Handlingsplan om forebyggelse
af ekstremistiske holdninger
og radikalisering blandt unge

Henvendelse om udgivelsen kan ske til:

Schultz Distribution
Herstedvang 4
2620 Albertslund
Tlf.: 33 22 73 00
www.schultzboghandel.dk

Tryk: Prinfo Holbæk-Hedehusene-Køge a/s
Oplag: 1000
ISBN: 978-87-92275-92-9

Digital publikation:
ISBN: 978-87-92275-93-6

Den elektroniske publikationen kan bl.a. hentes
på www.nyidanmark.dk

